דקא מדלג וחני חד חד. שהולך וממסר העדים מן הקשרים אחד אחד בכל דילוג ודילוג שמנה במשנתנו לא דילג אלא אחד במנין הקשרים: **שמע מינה האי קרוב חתים.** בין בתחילה קודם לכשרים בין באמצעו בין בסופו: **מדלא קבע ליה מקום.** לקרחה במתני': **ושמע מינה.** מדלא קבע מקום שמע מינה דכל גיטין ושטרות מקושרים היוצאין בצית דין להעיד על חתימת העדים לקיימו: **מכל מלמא.** סהדי דחתימי ביה שיכירו עדי השוק את חתימתן מקיימין ליה לגיטא ואפילו הן מפוזרין כגון אם יש בו י' עדים ועדי השוק מכירין את כתב הראשון והשלישי והחמישי ולא בעינן שיכירו אותן שלשה רצופין: **דאי ס"ד בעינן רצופין.** אמאי לא סוכסרו בו אלא השלמת קרוב אחד ומשום דלמא אתי לקיומיה בשני קרובים ואד כשר כדאמרינן לעיל: **ליקבע ליה מקום.** להשלמת קרובים: **או בחתילה.** קודם לשנים הכשרים בכל שלשה ושלשה החתומין בו: **או באמצע.** כל ג' וג' חתומין יכשיר קרוב אחד כגון כשר וקרוב וכשר וחוזר וחותם כשר וקרוב וכשר וכן לעולם: **או בסוף.** כל ג' וג' יקבע מקומו: **ולכשר ביה.** קרובים טובא וליכא למיחש דלמא אתי לקיומיה בשני קרובים ואד כשר דהא לא משכחת שני קרובין בכל ג' רצופין שבו שאין לך בו שנים קרובים שלא יהא הפסק ב' כשרים ביניהם אלא מדלא אשכח תקנתא להשלמת שני קרובים בקביעות מקום שמע מינה לא בעינן רצופין הלכך חיישינן דלמא מקיים ליה בקרובין מפוזרין: **כי אתו לקמיה דר' אמי.** גט מקושר שלא הזמין לו עדים למנין קשריו והסופר והעדים בפנינו ועדיין לא נמסר לה: **א"ל כו'.** כגון גנס: כן הוא עיקרה של סוגיא זו ולא שמעתיה כן אלא כגירסתה בקונטרס מורי הזקן:

הדרן עלך הזורק גט

המגרש. ואמר לה. בשעת מסירה: **גמ' על מנת הוא.** על מנת שלא תנשאי לפלוני: **אבל בעל מנת מודו.** דבגט לא שייך שהתירה במסירת הגט לכל אדם אלא שהתנה עמה על מנת שלא תנשאי לזה ואין זה אלא כתנאי בעלמא: **אלא של עובדי כוכבים.** דכתיב אחזתכם: הכא

צא והשלם עליו עבד מן השוק. אומר ר"י דהך דהכא פליג אדמזקיה דאמר בפרק גט פשוט (ב"ב דף קסב:) מילתא בקרובים כשר דמשמע דוקא קרובים כשרים למילוי ומעשה בא לפני רבינו משולם באחד שכתב גט לאשתו והחתים עליו ב' עדים ואחר זמן החתים עליו עד שלישי והכשירו מסברא דהא דאמרינן דאין עדי הגט חותמין זה בלא זה היינו בשנים או שזימן שלשה יחד שאין הגט יכול להיות בפחות מז יחתמו כולם זה בפני זה אבל כשהגט נגמר בשנים ולא היה אז דעתו להחתים יותר כשחזר והחתים שלישי אין נפסל בכך כיון שנגמר ע"י הראשונים ור"ת הביא ראיה מכאן דכשר דלישנא דלא והשלם עליו עבד מן השוק משמע שכבר חתמו הראשונים ולא היה צריך כי אם להחתים אלמא כיון שכבר הוכשר הגט ע"י הראשונים אז לא אפילו בשנים ועדיין לא נמסר לה אבל בעל מנת הוא חוץ הוא ובחוץ הוא דפליגי רבנן עליה דר' אליעזר דהא שייר לה בגט [1]אבל בעל מנת מודו ליה מידי דהוה אכל תנאי דעלמא או דלמא על מנת הוא ובע"מ הוא דפליג ר' אליעזר אדרבנן [2]אבל בחוץ מודה דהא שייר לה בגט אמר רבינא ת"ש [3]כל הבתים מטמאין בנגעים אלא של עובדי כוכבים אי אמרת בשלמא חוץ הוא שפיר אלא אי אמרת על מנת הוא על מנת דלא מיטמו בתי עובדי כוכבים הוא דמיטמו בתי ישראל הא מיטמו בתי עובדי כוכבים לא מטמאי בתי ישראל ועוד בתי עובדי כוכבים מי מטמאי והתניא [4]ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם ארץ אחוזתכם מטמאה בנגעים ואין בתי עובדי כוכבים מטמאין בנגעים אלא [5]שמע מינה חוץ הוא ש"מ מתני' דלא כי האי תנא דתניא אמר ר' יוסי בר' יהודה לא נחלקו רבי אליעזר וחכמים על המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני שאינה מגורשת על מה נחלקו על המגרש אשתו ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם על מנת שלא תנשאי לפלוני

שר"א

דקא מדלג וחני חד חד שמע מינה אמר אביי שמע מינה האי קרוב חתים אי בעי בין בתחילה בין באמצע בין בסוף ממאי מדלא קבע ליה מקום ושמע מינה מכל תלתא מקיימינן ולא בעינן רצופין דאי סלקא דעתך בעינן רצופין לקבע ליה מקום להאי קרוב בתחילה או באמצע או בסוף ולכשר ביה טובא כי אתו לקמיה [6]דרבי אמי אמר ליה צא והשלים עליו עבד מן השוק:

הדרן עלך הזורק

המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם אלא לפלוני ר' אליעזר מתיר וחכמים [7]אוסרים כיצד יעשה [8]יטלנו הימנה ויחזור ויתננו לה ויאמר לה הרי את מותרת לכל אדם [9]כתבו בתוכו אע"פ שחזר ומחקו פסול: **גמ' אביעיא להו האי** אלא חוץ הוא או על מנת הוא חוץ הוא ובחוץ הוא דפליגי רבנן עליה דר' אליעזר דהא שייר לה בגט [1]אבל בעל מנת מודו ליה מידי דהוה אכל תנאי דעלמא או דלמא על מנת הוא ובע"מ הוא דפליג ר' אליעזר אדרבנן [2]אבל בחוץ מודה דהא שייר לה בגט אמר רבינא ת"ש [3]כל הבתים מטמאין בנגעים אלא של עובדי כוכבים אי אמרת בשלמא חוץ הוא שפיר אלא אי אמרת על מנת הוא על מנת דלא מיטמו בתי עובדי כוכבים הוא דמיטמו בתי ישראל הא מיטמו בתי עובדי כוכבים לא מטמאי בתי ישראל ועוד בתי עובדי כוכבים מי מטמאי והתניא [4]ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם ארץ אחוזתכם מטמאה בנגעים ואין בתי עובדי כוכבים מטמאין בנגעים אלא [5]שמע מינה חוץ הוא ש"מ מתני' דלא כי האי תנא דתניא אמר ר' יוסי בר' יהודה לא נחלקו רבי אליעזר וחכמים על המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני שאינה מגורשת על מה נחלקו על המגרש אשתו ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם על מנת שלא תנשאי לפלוני שר"א

ולהכי נקט בברייתא בסמוך על מנת שלא תינשאי גרידא דבשלא תינשאי ולא תיבעלי מודה ר' אליעזר דהוי שיור כמו חוץ וכן משמע קצת דהא לקמן פריך מרבי יוסי הגלילי דאמר היכן מצינו אסור לזה ומותר לזה במאי מי בעל מנת הרי הותרה אצלו בזנות אלא בחוץ ומי בעל מנת שלא תינשאי ולא תיבעלי קאמר רבי אליעזר נמי לא הוי שיורא מאי קאמר הרי הותרה אצלו בזנות ועוד למאי דמוקי לה בחוץ אדמקשה ר' יוסי הגלילי לרבי אליעזר מחוץ ליפרוך להו לרבנן דמודו בעל מנת שלא תינשאי ושלא תיבעלי דלא הותרה אצלו בזנות ומיהו נראה לר"י דאפילו בעל מנת שלא תינשאי ושלא תיבעלי מודו רבנן דלא הוי שיורא דכיון דאין אותרה אצלו בגטן תנאי הוי כאילו הותרה לכל ולהכי לא מצי פריך מידי רבי יוסי הגלילי אדרבנן וכי קאמר אילימא בעל מנת הרי הותרה אצלו לא הותרה אצלו בזנות כגון על מנת שלא תינשאי ולא תיבעלי דהרי הותרה לכל כיון דלא אסרה אצלו דרך תנאי אצלו נקט קושיא פשוטה ע"מ שלא תינשאי גרידא הנזכר בברייתא דאל"כ אדמפליג בסמוך בין ע"מ לחוץ לפלוג בע"מ גופיה ועוד דקאמר או דלמא האי אצלו ע"מ הוא כו' אף על גב דבאצלו אסיר נשואין ובעילה אפ"ה לא הוי שיור אף על גב דבחוץ מודו להו ובסמוך דקאמר ומתניתין דאוקימנא בחוץ מאי

טעמא דרבי אליעזר אבל לרבנן אפילו בעל מנת שלא תינשאי ולא תיבעלי אתי שפיר מידי דהוי אכל תנאים דעלמא:

אמר רבינא תא שמע כל הבתים כו'. ומדתנן בריש זבחים (דף ג.) כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשירין אצלו שלא עלו לבעלים לשם מובה לא הוה מצי לאיתויי ראיה דהתם לא שייך לא על מנת ולא חוץ ואותו אצלו לא הוי אצלו לשון רק או אבל: שרבי

מסורת הש"ס

ה) [גי' הרא"ש דר' יגאיו], כ) [עי' תוס' לקמן פד: ד"ה אם כתבו], ג) מ"ל מידי דהוי אבל תנאי דעלמא, ד) גנעים פי"ב מ"ה,

תורה אור השלם

1. כִּי תָבֹאוּ אֶל אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם לַאֲחֻזָּה וְנָתַתִּי נֶגַע צָרַעַת בְּבֵית אֶרֶץ אֲחֻזָּתְכֶם:
ויקרא יד לד

תוספות רי"ד

אמר אביי האי קרוב חתים בין בתחלה בין באמצע בין בסוף ממאי מדלא קא קבע ליה מקום. פי' וה"ה נמי בפשוט אם היו חתומים בו ד' וה' עדים ונמצא א' מהן קרוב או פסול תתקיים העדות בשאר ולא חיישינן לקרוב בכל היכא דאיתא חתום ואי ק' הא אמרן לעיל בהמביא תנין מיחתם בתחלה קרוב או פסול אמרי לה כשר ואמרי לה פסול דאתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא יש לתרץ התם חתום קרוב תחילה ואין שם עדים אחרים והרואה סובר שעל הקרוב סומך אבל הכא כבר חתום הוא בכשרים ואינו חותם בקרוב אלא על הקשר קרח וידועים שעל שאר העדים סומכין כדתרצינן התם גבי מילאהו בקרובים כשר: ושמעת מינה מכל תלתא מקיימינן ולא בעינן רצופים דאי ס"ד בעינן רצופים ליקבע ליה להאי קרוב מקום או בתחלה או באמצע או בסוף ולישכשרו ביה טובא פי' וה"ה לפשוט שהיו חתומים בו עדים הרבה מכל תרי מנייהו מקיימי ולא בעי' רצופים פי' שכך הם שנים בפשוט כמו ג' במקושר:

סליק פירקא

המגרש את אשתו וא"ל הרי את מותרת לכל אדם אלא לפלוני ר' אליעזר מתיר וחכמים אוסרין כיצד יעשה יטלנו ממנה ויחזור ויתננו לה ויאמר לה הרי את מותרת לכל אדם ואם כתבו בתוכו אע"פ שחזר ומחקו פסול. פי' בעת שמסר לה הגט לא אמר הרי זה גיטך סתם אלא אמר לה הרי את מותרת לכל אדם אלא לפלוני: כיצד יעשה וכו'. פירוש שהגט לא נתבטל בכך ובכשרותו עומד אלא שהנתינה הראשונה לא היתה יפה ויטלנו ממנה ויחזור ויתננו לה ויאמר לה הרי את מותרת לכל אדם ודוקא יטלנו ממנה ויחזור ויתננו לה בכשרות אז היא מגורשת אבל אם לא נטלו ממנה וחזר ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם אינו כלום דבעינן נתן בידה ונתינה ראשונה כיון שהיתה בפסול כמאן

דליתא דמיא הילכך בעינן נתינה בכשרות והאי דתני שיאמר לה בנתינה שניה הרי את מותרת לכל אדם לאו דוקא אלא אם אמר לה הרי זה גיטך סתם די לנו דכשאומר לה הרי זה גיטך סתם הכי משמע שתהא מותרת לכל אדם אלא מפני ששנה תחילה אלא לפלוני חזר ושנה הרי את מותרת לכל אדם ולאו דוקא אלא שאמר לה הרי זה גיטך סתם דיו דהאי דתנן לקמן גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם דוקא בכתיבת הגט מיירי לא שיהא צ"ל לה בעת המסירה דומיא דקתני ר' יהודה אומר ודין דיהבי ליך מנאי שאין זה (מכבר) [מדבר] אלא שיכתבנו בגט לא שיאמר לה בפה כך וכך הרי את מותרת לכל אדם דוקא בכתיבת הגט מיירי אבל במסירתו לה אינו צ"ל אלא הרי זה גיטך סתם שבכתיבה מתגרשת האשה לא באמירה וכיון שהגט כתוב כהלכתו אומר לה הרי זה גיטך והיא מגורשת: איבעיא להו האי אלא חוץ הוא או ע"מ הוא חוץ הוא ובחוץ הוא דפליגי רבנן עליה דר' אליעזר דהא שייר לה בגט אבל בע"מ מודו ליה מידי דהוה אכל תנאי דעלמא או דלמא ע"מ הוא ובע"מ הוא דפליג רבי אליעזר עליהו דרבנן אבל בחוץ מודה להו דהא שייר ליה בגט אמר רבינא ת"ש כל הבתים מיטמאין בנגעים אלא של עובדי כוכבים אי אמרת בשלמא חוץ הוא שפיר אלא אי אמרת ע"מ הוא ע"מ דלא מיטמאו בתי עובדי כוכבים הוא דמיטמאו בתי ישראל הא בנוטמאו בתי עובדי כוכבים לא מיטמאו בתי ישראל ותו בתי עובדי כוכבים מי מיטמאו בנגעים אחוזתכם אמר רחמנא אחוזתכם מיטמא בנגעים ולא אחוזת הכנענים

תנאה ונמצא גט בטל ובניה ממזרים מכאן מוכיח דקים ליה לרבא דבכל תנאים דעלמא מתירין אותה לינשא מיד ולקמן נמי בהרי זה גיטך על מנת שלא תשתי יין כל ימי חיי פלוני הרי זה כריתות. פי' המורה הרי זה כריתות מיד והיא תתקיים התנאי וכ"כ גם בעל ה"ג כל ימי חיי וחיי פלוני הרי זה כריתות ומיקיים תנאיה וכ"ת לכי מיית איהו למה לה גיטא [אלא ודאי ש"מ] דכל תנאה דבידה לקיימו אנן לאלתר שרינן לה ואמרינן לה קיים תנאך. ואי ק' היכי אמרינן דבכל תנאין דעלמא שרינן לה לאלתר והא אמרן לעיל בפ' מי שאחזו תניא הרי זה גיטך ע"מ שתתני לי מאתים זוז ונקרע הגט או אבד הרי זו מגורשת ולאחר לא תנשא עד שתתן אלמא כל זמן דלא מיקיימה תנאה אסורה להנשא והכא היכי שרינן לה מיד. תשובה כל זמן שמתנה ואומר לה ע"מ שתעשי דבר פלוני תלה קיום הגט בעשיית המעשה שאם תעשה האשה אותו המעשה הגט קיים ואם לאו אינו קיים כגון שתתני מאתים זוז או שתניקי את בני או שתשמשי את אבא וכיוצא בהן בכל אלה עשיית מעשה האשה היא באה כדי לקיים הגט ומ"ה אין הגט קיים אלא בעשיית אותו המעשה שהרי הבעל תלה קיום הגט בעשיית אותו המעשה אבל כשאמר לה הרי זה גיטך על מנת שלא תנשאי לפלוני ע"מ שלא תשתי יין כל ימי חיי פלוני וכיוצא בהן שעשיית המעשה אינה באה לקיום הגט אלא לבטל הגט שאם תנשאי לו או תשתי יין נמצא גט בטל לא תלה הבעל קיום הגט בעשיית המעשה אלא הגט בא מיד ובלבד שתזור האשה שלא תעשה אותו המעשה שיתבטל הגט בשבילו והילכך אע"פ שעשיית המעשה מבטלת הגט למפרע אפ"ה מתירין אותה להנשא מיד ולא חיישינן שמא

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ט מהל' גירושין הלכה ח סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קלז סעיף ה:
ב ב מיי' ופמג שם טוש"ע שם וסימן קמו סעיף ג:
ג ג מיי' שם הלכה נז סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קלז סעיף ה:
ד ד מיי' פי"ד מהל' טומאת צרעת הל' יא:
ה ה מיי' פ"ט מהל' גירושין הלכה נז סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קלז סעיף ה:

תוספות רי"ד (המשך)

אלא לאו שיש חוץ הוא ש"מ ודוקא בחוץ פליגי רבנן אבל בע"מ מודו והכי נמי אמרינן לקמן ת"ר כל התנאים פוסלים בגט דברי רבי וחכ"א כל שפוסל בפה פוסל בכתב וכל שאינו פוסל בפה אינו פוסל בכתב חוץ שפוסל בפה פוסל בכתב ע"מ שאינו פוסל בפה אינו פוסל בכתב וכתב ר"ח ז"ל ואסיקנא בחוץ פליגי והלכה כחכמים אבל בע"מ תנאה הוי ולכשימות זה שנאסרה עליו הרי היא מותרת לכל אדם שהרי נתקיים התנאי ואינו נ"ל שאינה זקוקה להמתין עד שימות אותו פלוני שנאסרה עליו אלא מיד היא מותרת לינשא לכל אדם חוץ מאותו פלוני דהכי אמרינן לקמן בהלכתי' ת"ר לאחר פטירתו של רבי אלעזר נכנסו ד' זקנים להשיב על דבריו ר' טרפון ורבי יוסי הגלילי ור' אלעזר בן עזריה ור' עקיבא נענה ר' טרפון ואמר הרי שהלכה זו ונשאת לאחיו של זה שנאסרה עליו ומת בלא בנים לא נמצא זה שהוא גורם לעקור דבר מן התורה ואי אמרת דאסורה להנשא לאחר כל זמן שזה שנאסרה עליו קיים היאך גורם לעקור דברי התורה והרי אסורה היא להנשא לכל אדם כ"ש לאחיו ואם עברה ונישאת לאחיו בעבירה נישאת לו שהרי עדיין לא נתקיים התנאי והיאך תהיה בת יבום שלא היו נישואיו נישואין אלא ודאי מכאן מוכיח שמיד היא מותרת לינשא לכל אדם ולא חיישינן שמא תתאלמן או תתגרש וחנשא לזה ויחבטל הגט. תו אמרינן נענה ר' עקיבא הרי שהלכה זו ונשאת לא' מן השוק והיו לה בנים ונתאלמנה או נתגרשה ועבדה ונשאת לזה שנאסרה עליו לא נמצא גט בטל ובניה ממזרים. ומוקמינן לה דדבי עקיבא סבר דבע"מ פליגי אלמא תפשוט מהכא דמאן דשרי בע"מ לא מזקקינן לה לאמתוני עד שימות אותו פלוני שנאסרה עליו ותו דפריך עליה רבא ואמר אי הכי בכולהו תנאי דלמא לא תינסיב דדלמא לא מקיימא

שרבי אליעזר מתיר לכל אדם חוץ מאותו האיש. משמע דאפילו בחיי אותו האיש מתירה לינשא והקשה רבינו שמואל אמאי לא חיישינן דלמא לא תקייים תנאה כדאמר לעיל גמי שאחזו (דף עד.) גבי הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוז [1](ולאחר) לא תנשא עד שתתן ועוד מביא ראיה רבינו ליתא מברייתא דלקמן (דף פד.) על מנת שלא תיבעלי לאדם ולאחיך אין חוששין שמא תיבעל להם הא לאחר חוששין שתיבעל לו [2] ומירץ הרב רבי אלחנן דשאני גבי מאתים זוז דיש לאוש פן תפסיד את אשר לה ולא תוכל לקיים תנאה וכן גבי שלא תיבעלי לאחר חיישינן שמא יבא עליה באונס אבל הכא על מנת שלא תיבעלי ליכא למיחש שישאנה בעל כרחה: **אפילו לא נתגרשה אלא מאישה נפסלה לכהונה.** וא"ת והא אמאי דאיסור כהונה שאני דהא אם לא נתגרשה אלא מאישה ולא הותרה לאוש אדם פשיטא דאפילו לר"א לא הוי גט כלל בעלמא ואם מת מותרת להתיבם ואע"פ שפסולה לכהונה וי"ל דהכי מייתי דכיון דאפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה לכהונה א"כ כי אמר חוץ מפלוני הוי גט גמור דאם לא נתגרשה אלא מאישה אפילו רש הגט לא הוי ולא היה חוסרה הכתוב להכניס וא"ת לר"א דלא חשיב בעל מנת שיוב ולתנא דמתני' דרבנן נמי מודו דלא הוי שיורא אמאי לא תנא ביבמות בריש (דף ג.) ט"ז נשים פוטרות צרותיהן ולחשוב בהדייהו אשת איש דפוטרת צרתה כגון שגירשה זה בעל מנת שלא תינשא לפלוני ונשאה אחיו של פלוני ומת ולא בנים ומעל מנת שלא תנשא גרידא דמותרת בזנות או לא תיבעלי גרידא שיכולה להתקדש אין קשה דלא דמי לאחות אשה שאסורה גם בזנות ואינה יכולה להתקדש אבל מעל מנת שלא תינשא ושלא תיבעלי קשיא וי"ל דלא תני לה משום דלא דמי לאחות אשה דהתם בשעת נפילה הוא לה אחות אשה אבל הכא בשעת נפילה אכתי לא הוא אשת איש עד שתיבעל לאיש ותעבור על תנאו ואפילו תתשבנה כאילו היא אשת איש כיון שמבטש אשת איש אסורה ליבעל לו מ"מ לא מצי למיתני' דהא אם תיבעל לו נמצא שלא היתה אשת אחיו מעולם ולא דמי לאחות אשה הלכך לא פטורה ומיהו לא יתישב אלא למאן דנפקא ליה מאחות אשה ועוד קשה לרבינו ילחק דלאכתי משכחת לה אף בגרת לה כגון דקידשה אחד חוץ מראובן ושמעון אחיו וכא לראובן וקידשה חוץ משמעון אחיו דאחרי קידושי דידיה למיסרא אקמא ומת לראובן בלא בנים ולו אשה אחרת ויבם שמעון צרתה ולו אשה אחרת ומת בלא בנים ונפלו לפני לוי לצרת צרה פטורה מן החליצה ומן היבום וי"ל כיון שנאסרה על יבם זה לפני קידושי אחיו משום אשת איש לא חשיבא לגבי יבם אשת אח אבל מי אשת שני מתים דאורייתא כדמשמע בסמוך משכחת לה שש עשרה צרות ולצרה כגון שקידש לראובן חוץ משמעון ולו אחיו וכא שמעון וקידשה חוץ מלוי דאחרי קידושי שמעון למיסרא אראובן ומתו לראובן ויבם לוי צרת אשת שני מתים שאשת שני מתים לא נאסרה עליו ומת לוי ולו אשה אחרת ונפלו לפני יהודה לצרת [צרה] אשת שני מתים פטורה מן החליצה ויבום ומיהו איכא למימר בפלוגתא לא קמיירי דרבנן פליגי אדר"א בקידושין כמו בגירושין כדמסיק וילאה והיתה ולדידהו לא משכחת אשת שני מתים ואפילו לוי דמיירי בפלוגתא פ"ק דיבמות (דף ט.) לא מיירי אלא בפלוגתא דסבירא ליה לתנא כותיה תדע דלא תנא לוי חייבי לאוין ואע"ג דלר"ע לאו בני חליצה ויבום ניהו כחייבי כריתות אבל למאי דקלקא דעתיה דר' אבא דרבנן מודו בקידושין הוי מצי למיתני ט"ז וכירושלמי דמחילתין פריך לה וליתני ט"ז נשים לר"א ומשני התם התורה אסרה עליו ברם הכא הוא אסרה עליו פירוש כל ט"ו נשים אסרה תורה ליבם והאיסור בא ממילא על ידי קידושין בלא שום תנאי אבל כאן אסרה על ידי תנאי שלו א"נ י"ל דמן התורה אסרתה ואין לה היתר להתיבם דאין איסור שלה תלוי בשום אדם אלא בתורה שאסרתה עליו אבל בשאת איש האיסור תלוי במגרש שאם ירצה יתירנה ליבם קודם שימות אחיו המת שנשאה[3]: **אלא** אשת שני מתים היכי משכחת לה. הכא משמע דאשת שני מתים דאורייתא וקשה מפ"ג דיבמות (דף לא.) ומפ"ק (דף י.) ושם מפורש[4]: **כגון** שבא ראובן וקידשה חוץ משמעון ובא שמעון וקידשה סתם. תימה לרבינו ילחק כשבא שמעון וקידשה סתם אמאי לא פקע אישות דראובן מ"ש מהרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני ונישאת לאחר ומת דפקע אישות ראשון ומותרת לזה שנאסרה עליו ואין סברא לחלק משום דהתם הוי שיור מועט ופקע ויש לומר דהתם בגירושין כיון שהתחיל לנתקה ע"י שנישאת לאחר מנתקה לגמרי אבל הכא שבא לקדשה ע"י שנתקדשה לאחר לא נתקה: **וחזר** ואמר לה לראובן ושמעון. כל הך בעיא מיתוקמא שפיר אף כרבנן:

אף

הכא שייר בגיטא. כיון דאתני בהדה שלא לינשא לזה נמצא שלא התירה בגט זה לכל אדם: **אלא מאישה.** דאמר לה הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם וזהו ריש הגט שפוסל בכהונה ומדפוסל לכהונה אלמא בגט הוא והכא דשרייה לכל אדם חוץ מזה מותרת לאחרים: **איסור כהונה שאני.** שריבה בהן הכתוב מצות יתירות: **בקדושין היאך.** התקדשי לי ליאסר לכל אדם חוץ מפלוני מהו: **דכתיבי קראי.** כדאמרן לאיש אחר גרושה מאישה: **וילאה ויבמה.** אקיש הויה ליציאה וכיון דבגירושין הוי גט הכא נמי הוו קידושין ונאסרה לכל חוץ מאותו האיש: **בעינן כריתות וליכא.** דהא אגידא ביה לגביה דההוא גברא: **הדר פשעה בין לר"א לר'.** לר"א הוו קידושין לרבנן לא הוו קידושין: **אם תמצי לומר איתא לדרבי אבא.** אליבא דר"א דהוו קידושין אפילו הכי בא לאוכן וקדשה לגבי כולי עלמא חוץ משמעון אחיו וכא שמעון וקדשה חוץ מראובן ומתו שניהם שייכים מתייבמת לוי אחיהם: **ואין אני קורא בה אשת שני מתים.** לאוסרה לוי מפני זיקת שני יבמין דתנן ביבמות (דף לא.): שלשה אחין ומת אחד מהם ועשה השני מאמר ביבמתו ומת חוללת ולא מתייבמת שנאמר[1] ומת אחד מהם יבמה יבא עליה מי שעליה זיקת שני יבמין כגון זו שעדיין לא יצתה מזיקת יבומי המת הראשון דאין יבמה יוצאה מזיקתה אלא בביאה ותוספה עליה זיקה מחמת מאמרו של שני. והכא אשמועינן אגב אפילו איתא לדרבי אבא שקידושין כאלו הוו קידושין לגבי עלמא ונמצאו שניהם קידושין אין אני קורא בה אשת שני מתים מאי טעמא קדושי דראובן אהנו אבל קדושי שמעון לא מהני מידי דכיון דאמר חוץ מראובן לא אסרה על שום אדם המותר שהרי אסורה ועומדת היא על הכל חוץ מראובן: **ואלא אשת שני מתים היכי משכחת לה.** בהאי עניינא דרבי אבא כגון בא לאוכן כו' מאי

מאי

[1] א מתי' פ"ו מהל' גירושין הל' ל סמנ עשין נ טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף ל וסימן קנ סעיף נ:

[2] ב מתי' פ"ז מהל' אישות הלכה יג סמנ עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לח סעיף לט וע"ש:

[3] ג מתי' פ"מ מהל' גירושין הלכה ז סמנ עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קלז סעיף ד:

תוספות רי"ד

תעשה אותו מעשה ויבטל הגט למפרע: מ"ט דר' אליעזר דכתיב ואשה גרושה מאישה לא יקחו אפילו לא נתגרשה אלא מאישה נפסלה מן הכהונה אלמא הוי גיטא פי' והכא דשרייה לכל אדם חוץ מפלוני מותרת לאחרים ורבנן איסור כהונה שאני שהתורה רבתה בהן מצות יתירות: בעי ר' אבא בקידושין היאך. פי' אם אמר לה התקדשי לי להיאסר לכל אדם חוץ מפלוני: תיבעי לר' אליעזר תיבעי לרבנן תיבעי לר' אליעזר דע"כ לא קאמר ר' אליעזר הכא אלא משום דכתיב קרא אבל התם כי יקח כתיב קנין מעליא בעיא או דלמא ויצאה והיתה. תיבעי לרבנן ע"כ לא אמרי רבנן הכא אלא דבעינן כריתות וליכא אבל התם קנין כל דהו או דלמא ויצאה והיתה בתר דבעיא הדר פשטה בין לרבנן לר' אליעזר בין לרבנן ויצאה והיתה. נ"ל דע"כ לא מהני שייר בקידושין בין בחוץ לר' אליעזר בין בע"מ לרבנן אלא כי שייר לעלמא ולדידיה לא שייר כגון דאמר לה הרי את מקודשת לי חוץ משמעון או ע"מ שתהי מותרת לשמעון אבל אם שייר לעצמו כגון דא"ל הרי את מקודשת לי ויאסורו עלי כל קרובותיך חוץ מפלוני גם רבי אליעזר מודה דלא הוו קידושין כיון ששייר בקידושין דהא לא יליף לה רבי אליעזר אלא מלאיש אחר וההוא שיורא באחריני הוא אבל ממנו גירשה לגמרי וה"ה הכי נמי גבי קידושין אם לא שייר לעצמו אע"פ ששייר לאחרים הוו קידושין אבל אם שייר לעצמו לא הוו קידושין:

תורה אור השלם

1. וְיָצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר:
דברים כד ב
2. אִשָּׁה גְּרוּשָׁה וַחֲלָלָה לֹא יִקָּחוּ וְאִשָּׁה גְּרוּשָׁה מֵאִישָׁהּ לֹא יִקָּחוּ כִּי קֹדֶשׁ הוּא לֵאלֹהָיו:
ויקרא כא ז

גליון הש"ס

תוס' ד"ה שר"א מתיר וכו' ותיריץ הר"ר אלחנן. עי' קידושין דף ס ע"ב תד"ה אכל:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ורבנן אמרי אים לכל אים ואים ורבנן אמרי טעמא דר"א מהכא אשה כל"ל וע"כ ע"ל בדף פג בתוס' בד"ה רבא:

מוסף רש"י

אפילו לא נתגרשה אלא מאישה. ולא אתיה לכל אדם (יבמות נב.) כגון שכתב לה גט ואמר לה הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם, שלא נתגרשה זו לגמרי אלא מאישה נפרדה, פסולה לכהונה. אם מת והותרה לינשא (שם צד.).

[1] (לקמן פג:), [2] (טעות הדפוס וכן בילקוט פרשת אמור יפ' תצא ליתא), [3] (גי' רש"ל ורבנן אמרי וכו' פי' הרבנן שהיו נימי רבי יעלי אבל המהרש"א בתוס' לקמן פג ע"ב ד"ה רבא וכו' כתב לקיים הגירסא שלפנינו ורבי יוחנן אמר וכו' ע"ש ודע בגירסת הילקוט בפ' אמור וכפ' תצא ליתא אביי אמר טעמא דר"א מהכא ואשה גרושה וכו'), [4] ד) יבמות נב. לד, ה) [קידושין ה. וש"נ], ו) [לעיל מג:], ז) [דכרים כה], ח) [טעות הדפוס], ט) [וע"ע תוספות יבמות י. ד"ה לעולם], י) [ל"ה מדרבנן וד"ה לעולם].

מאי דאסר שרא לראובן מהו לראובן והוא הדין לשמעון והאי דקאמר לראובן משום דפתח ביה או דלמא לראובן דוקא [א]ואם תמצא לומר לראובן דוקא לשמעון [ב]מהו לשמעון וה"ה לראובן והאי דקאמר שמעון משום דסליק מיניה או דלמא לשמעון דוקא בעי רב אשי אף לשמעון מהו אף אראובן קאי או דלמא אף אעלמא קאי [ג]תיקו: ת"ר [ד]לאחר פטירתו של ר"א נכנסו ארבעה זקנים להשיב על דבריו אלו הן [ה]רבי יוסי הגלילי ור"ט ורבי אלעזר בן עזריה ור"ע נענה ר"ט ואמר הרי שהלכה זו ונישאת לאחיו של זה שנאסרה עליו ומת בלא בנים לא נמצא זה עוקר דבר מן התורה הא למדת שאין זה כריתות נענה רבי יוסי הגלילי ואמר היכן מצינו אסור לזה ומותר לזה האסור אסור לכל והמותר מותר לכל הא למדת שאין זה כריתות נענה רבי אלעזר בן עזריה ואמר כריתות דבר הכורת בינו לבינה הא למדת שאין זה כריתות נענה ר"ע ואמר הרי שהלכה זו ונשאת לאחד מן השוק והיו לה בנים ונתארמלה או נתגרשה ועמדה ונישאת לזה שנאסרה עליו לא נמצא גט בטל ובניה ממזרים הא למדת שאין זה כריתות דבר אחר הרי שהיה זה שנאסרה עליו כהן ומת המגרש לא נמצאת אלמנה אצלו וגרושה אצל כל אדם וק"ו מה גרושה שהיא קלה אסורה בשביל צד גירושין שבה אשת איש שהיא חמורה לא כ"ש הא למדת שאין זה כריתות אמר להן רבי יהושע אין משיבין את הארי לאחר מיתה אמר רבא כולהו אית להו פירכא לבר מדר' אלעזר בן עזריה דלית ליה פירכא תניא נמי הכי [ו]א"ר יוסי רואה אני את דברי ר' אלעזר בן עזריה מדברי כולן: אמר מר נענה ר"ט ואמר הרי שהלכה זו ונשאת לאחיו של זה שנאסרה עליו ומת בלא בנים לא נמצא זה עוקר דבר מן התורה עוקר איהו עקר אלא מתנה לעקור דבר מן התורה מתנה מי קאמר לה לא סגי לה דלא מינסבא ליה לאחוה דההוא גברא אלא גורם לעקור דבר מן התורה גורם [ז] אלא מעתה בת אחיו לא ישא שמא ימות בלא בנים ונמצא גורם לעקור דבר מן התורה [ח] היינו פירכא ובמאי אילימא בחוץ משרא שרא ר"א דתניא [ט] [ז]מודה ר"א במגרש את אשתו ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני והלכה וניסת לאחד מן השוק ונתארמלה או נתגרשה שמותרת לזה שנאסרה עליו אלא בעל מנת נענה ר' יוסי הגלילי ואמר היכן מצינו אסור לזה ומותר לזה האסור אסור לכל והמותר מותר לכל ולא והרי תרומה וקדשים שאסורה לזה ומותרת לזה באיסור אשה קא אמרינן והרי עריות באישות קאמרינן הרי אשת איש היינו פירכא ובמאי אילימא בעל מנת הרי [י]הותרה אצלו בזנות אלא בחוץ נענה ר"ע ואמר הרי שהלכה זו ונישאת לאחד מן השוק והיו לה בנים ונתארמלה או נתגרשה ועמדה ונשאת לזה שנאסרה עליו לא נמצא גט בטל ובניה ממזרין אי הכי בכולה תנאי דעלמא נמי לא תנסיב דלמא לא מקיימא ליה לתנאיה ונמצא גט בטל ובניה ממזרין היינו פירכא ובמאי אילימא בחוץ משרא שרא ר"א דתניא מודה היה ר"א במגרש את אשתו ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני והלכה ונשאת לאחד מן השוק ונתארמלה או נתגרשה שמותרת לזה שנאסרה עליו אלא בעל מנת דבר אחר הרי שהיה זה שנאסרה עליו כהן ומת המגרש לא נמצאת אלמנה אצלו וגרושה אצל כל אדם וקל וחומר ומה גרושה שהיא קלה אסורה משום צד גירושין שבה אשת איש חמורה לא כל שכן ובמאי אילימא בעל מנת הרי

מ) מאי דאסר שרא. דהאי לראובן ושמעון דהדר אמר לה קודם מסירה אף לראובן ושמעון קאמר ואינו שיור: או דלמא. האי לראובן ושמעון דהדר קאמר חוזרה היא שחזר והפך תנאו לומר לראובן ושמעון אני מתירך לבדם ותאסרי על הכל[1]: בעי רב אשי אף לשמעון מהו. אמר לה חוץ מראובן ושמעון וחזר ואמר אף לשמעון מהו אם תימצי לומר היכא דחזר ואמר לשמעון ולא אמר אף דוקא לשמעון קאמר הכא מאי כיון דאמר אף ודאי התירה לשמיהם דהאי אף לראובן קאי ואע"ג דלא הזכיר שמו: או דלמא. לשמעון ולא לראובן והאי אף אכולי עלמא קאי: נענה. הריש קולו. כל עניה הכתובה בתורה הרמת קול היא: הרי שהלכה זו. אחר גירושיה: וניסת לאחיו. של אותו האיש שנאסרה עליו בגירושין: עוקר דבר. מצות יבום שאסורה להתייבם לו: שאין זה כריתות. האמורה בתורה שלא אמרה תורה כריתות העוקר דבר מן התורה: הכורת בינו לבינה. והרי אכתי תגידא ביה ליאסר על אותו האיש: לא נמצא גט בטל למפרע. שהרי אמר לה על מנת שלא תנשאי לפלוני: ובניה. מן האמצעי ממזרין: שאין זה כריתות. לא אמרה תורה כריתות המביא את ישראל לידי פסול: לא נמצאת אלמנה. אצל כהן זה דהא לגביה לא איגרשה: גרושה אצל כל אדם. ועל ידי לד גירושין שבה אסרה הכתוב עליו כדאמרן לעיל[2] גרושה מאישה[3] לבדו אסורה לכהונה: וק"ו. והרי דבריה ק"ו שאתה למד הימנו שלפני מיתת המגרש תהא אסורה לכל מפני לד אישות שבה: ומה. איסור גרושה שהוא קל ליתא אלא בלאו בעלמא מצינו שאסורה על כהן זה שהיא אלמנה אצלו מפני לד גירושין שבה: אשת איש שהיא חמורה. אינו דין שתאסר אצל מי שהתירו אצלו מפני לד אישות שבה: אין משיבין את הארי לאחר מיתה. אם היה קיים שמא יחזיר לכם תשובה: אית להו פירכא. כדמפרש ואזל לקמיה בתר סייעתא דברייתא: איהו עקר. כלומר וכי הוא עוקרו ממש הרי נעקר מאליו בגרמתו של זה. עוקר משמע העושה איסור בידיים ובזמן הללו אין מוטלין עליו ליבמה שיהא הוא עוקרן: בא אחיו לא ישא. שלא יוכל האח ליבם את בתו: היינו פירכא. דאמר רבא לכולהו אית להו פירכא: ובמאי. מוקי ר"ט פלוגתא דר"א ורבנן: אי בחוץ משרא שרי לה רבי אליעזר. להתייבם לו מאחר שניסת לאחר ונתקה מאישות הראשון לגמרי: אלא בעל מנת. מוקי לה דכיון דתנאה הוא ולא איתקיים נמצא גט בטל למפרע וקיימא באיסור אשת איש: פרומה וקדשים. אסורין לישראל ומותרין לכהנים: עריות. בתו ואחותו: באישות קאמרינן. נאסרה ע"י קידושין: אשת איש. מותרת לבעלה ואסורה לכל אדם: היינו פירכא. דקאמר רבא לעיל: הרי הוסרה אצלו בזנות. דהא על מנת שלא תנשאי הוא דקאמר לה וקיימא בה מותרת לכל: אלא בחוץ. מוקי רבי יוסי הגלילי לפלוגתא דר"א הילכך פריך ליה הא שאסורה עליו לגמרי דלגביה לא איגרשה:

הרי

אף לשמעון מהו. נראה דאף לראובן נמי מספקא ליה: ועמדה ונישאת לזה שנאסרה עליו לא נמצא גט בטל. וא"ת והלא אין נישואין חלין שהרי אסורה עליו משום איסור אשת איש ומאי שנא מדתניא בתוספתא על מנת שלא תינשאי לאחא ולאחיך ה"ז גט על מנת שלא תבעלי לאחא ולאחיך אינו גט מושלין שמא תבעל להם משמע דבע"מ שלא תנשא להם אפילו נישאת ה"ז גט והכא אמאי הגט בטל וי"ל דהכא עמדה ונישאת לאחר מיתת המגרש קאמר וכה"ג ל"ל לקמן גבי שלא תבעלי לאחא ולאחיך אין מושלין שמא תבעל להם משום דאסורה להם הא לאחר מושלין שמא תבעל אע"ג דאסורה לו נמי משום אשת איש מ"מ מושלין שמא תבעל לו לאחר מיתת המגרש והיינו דתוספתא יש לישבה שלא תחלוק על הש"ס שלנו דהא דקתני המס על מנת שלא תבעלי לאחא ולאחיך אינו גט מושלין שמא תבעל להם היינו כלומר שאם נראה שתבעל להם שלא יהא גט וכא להשמיענו דבעל מנת שלא תינשא כו' אפילו נישאת להם הוי גט מ"מ קא משמע לן דעל מנת שלא תבעלי לאחא ולאחיך לא בעי למימר דרך נשואין אלא דרך זנות בעלמא:

אילימא בחוץ לר' אליעזר מישרא שרי. וטעמא כיון דנשאה זה שהותרה לו נתרוקן לו כל האישות ופקע אישות של ראשון לגמרי:

רבא

מ א ב ג מי' פ"ח מהל' גירושין הלכה ח סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קלו סעיף ד:

ד [מי' שם הי"ב טוש"ע שם סי' קמג סי"ז]:

גליון הש"ם

גמ' אלא מעתה בת אחיו לא ישא. עי' יבמות דף נט ע"א תוס' ד"ה ספק מ"ל: שם אלא מעתה בת אחיו בו' היינו פירכא. לא זכיתי להבין דאינו מהדומה דהתם לא טופלת לפניו ליבום ולא הוי עקירה משא"כ בתנאי דטופלת לפניו ליבום דהא הגט התיה גם ליבם אלא דא"ל לו ליבם דאז יעקר התנאי ויתבטל הגט וכמ"ש תוס' לעיל דמה"ע איכה פוטרת לרתה דלא דמי לאחות אשה דאכתי לא הוי ערוה עד שתבעל. ומה כיון דזקוקה לו ואעפ"כ אינו יכול ליבם מתחת תנאו זהו הוי גרס עקירת המצוה וצלע"ג: שם מודה ר"א וכו'. תמיה לי על הש"מ הפוסקים דאשונים ואחרונים אם זאת הא ר"מ לדידן בתוס' חוץ משוגר טוכנים פלוגי דהגט כשר וזה קיימא הקבלא דבנשאת לאחר דמותרת אח"כ גם לזה העובד כוכבים לכשיתגייר דהוא ופקקה פפקה: